

му адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу», який розроблений з метою формування та вдосконалення розвитку нових видів відносин посилення регулювання відносин щодо земельних ділянок, забезпечення відповідальності та гармонізації із законодавством на сучасному етапі.

Ключові слова: функція, правова охорона, суспільні відносини, земельні відносини, стандарти, правова норма, земля, земельна ділянка, закони України, Європейський Союз.

Vivcharenko O.A. Constitutional and legal, protective function of lands in Ukraine at the present stage

The article is devoted to the legal regulation of public relations regarding land protection and its protection function, is based on the creation of a regulatory framework in Ukraine, which defines legal norms in the field of land rights, property and other land rights, based on European standards focused on priority of land protection. Formation and improvement of legal regulation of relations on land protection belongs to the priority areas of adaptation of Ukrainian legislation to European Union legislation, defined by the Law of Ukraine «On National Program of Adaptation of Ukrainian Legislation to European Union Legislation», which is designed to form and improve new regulation relations regarding land plots, ensuring responsibility and harmonization with the legislation at the present stage.

The legislation of Ukraine establishes the powers of the subjects of national security. The President of Ukraine, as the Supreme Commander-in-Chief of the Armed Forces of Ukraine, the Chairman of the National Security and Defense Council, exercises general leadership in the spheres of national security and defense of Ukraine. The Verkhovna Rada, within the powers provided by the Constitution of Ukraine, determines the principles of foreign and domestic policy, national security, forms the legal framework in this area, approves decisions on the imposition of state of emergency and martial law, mobilization, general structure, size of the Armed Forces of Ukraine and other military formations created to the laws of Ukraine.

Keywords: function, legal protection, public relations, land relations, standards, legal norm, land, land plot, laws of Ukraine, European Union.

Кошелюк Т.В.

ІНСТИТУЦІЙНА СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМИ ПРИРОДНИМИ ПАРКАМИ В УКРАЇНІ

УДК 349.6

Забезпечення збереження природних екосистем національних природних парків, ефективне їх функціонування та належна реалізація покладених на них завдань на пряму залежить від організації інституційної системи управління ними. Причому,

управління, що реалізується компетентними державними органами щодо національних природних парків, тісно пов'язане з ефективним функціонуванням менеджерських (внутрішньо управлінських) і контрольних функцій самих парків як науково-дослідних установ та з участю громадськості, в першу чергу, у формі громадського контролю. Відсутність чіткого алгоритму організації діяльності національних природних парків та вирішення проблем, які виникають в їх щоденній діяльності, свідчить про те, що на сьогоднішній день не має оптимальної структури управління природно-заповідним фондом, зокрема, національними природними парками. Саме тому актуальним видається аналіз та систематизація суб'єктів управлінської діяльності у сфері функціонування національних природних парків, виявлення недоліків у механізмі управління ним та обґрунтування пропозицій щодо удосконалення системи, насамперед, органів державного управління національними природними парками.

Поняття «управління», «державне управління» є базовими категоріями адміністративного права, а їх розуміння, тлумачення, аналіз організації, системи та функціонування органів управління в державі представлене в численних наукових дослідженнях представників науки адміністративного права та державного управління. Не вдаючись в детальний їх аналіз, звернемося до тлумачення відповідних понять, що представлені в «Енциклопедичному словнику з державного управління». Поняття «управління» в ньому тлумачиться в широкому соціальному розумінні як «функція організованих систем (біологічних, соціальних, технічних), яка забезпечує реалізацію мети і підтримку режиму діяльності, сталість і розвиток певних структурних елементів» [1, с. 722], а «державне управління» як «діяльність держави (органів державної влади), спрямована на створення умов для якнайповнішої реалізації функцій держави, основних прав і свобод громадян, узгодження різноманітних груп інтересів у суспільстві та між державою і суспільством, забезпечення суспільного розвитку відповідними ресурсами» [1, с. 150]. Ще в одному з словникових видань В. Я. Малиновський надає таке визначення: «держав-

не управління – один із видів діяльності держави, змістом якого є здійснення управлінського організуючого впливу шляхом використання повноважень виконавчої влади через організацію виконання законів, здійснення управлінських функцій з метою комплексного соціально-економічного та культурного розвитку держави, її окремих територій, а також забезпечення реалізації державної політики у відповідних сферах суспільного життя, створення умов для реалізації громадянами їх прав і свобод» [2, с. 47]. Традиційним при дослідженні різних видів державного управління є виокремлення суб'єктів, об'єктів, принципів, методів, цілей управління. За цими критеріями і розмежовується управління різними сферами суспільного життя, різними відносинами тощо.

Управління національними природними парками є елементом системи управління природно-заповідним фондом та екологічного управління, загалом. Звернемося до теоретичних досліджень розуміння поняття управління (державного управління) охороною довкілля, природно-заповідним фондом.

Аналізуючи інститут управління охороною навколишнього природного середовища А. П. Гетьман звертає увагу на те, що дане поняття характеризується такими загальними рисами: «по-перше, управління – це діяльність органів державної виконавчої влади і органів місцевого самоврядування; по-друге, це діяльність у сфері публічних екологічних відносин, що виникають у зв'язку з природокористуванням, відтворенням природних ресурсів, охороною навколишнього природного середовища, забезпеченням екологічної безпеки; по-третє, ця діяльність має чітко визначену управлінську (адміністративно-правову) спрямованість». Учений визначає управління природокористуванням і охороною навколишнього природного середовища як «механізм організації та системи діяльності органів державної виконавчої влади і місцевого самоврядування у сфері публічних екологічних відносин, що виникають у зв'язку з природокористуванням, відтворенням природних ресурсів, охороною навколишнього природного середовища, забезпеченням екологічної безпеки» [3, с. 38]. Пізніше, даючи тлумачення поняття «державне екологічне управління» у

Великій українській юридичній енциклопедії А. П. Гетьман визначає його в ширшому розумінні (не акцентуючи на суб'єктах його здійснення): «державне екологічне управління – комплекс організаційних, правових і економічних заходів, спрямованих на відновлення пошкоджених об'єктів довкілля, зниження рівня шкідливого впливу антропогенної діяльності на екологічні взаємозв'язки, відновлення природних ресурсів, забезпечення їх раціонального використання» а також вказує, що воно «складається з двох системоутворюючих елементів – інституційного, тобто системи державних інституцій, що здійснюють управління в сфері охорони довкілля, та функціонального, тобто багатоманітності форм такого управління» [4, с. 208].

У наукових дослідженнях у сфері екологічного права представлені також визначення поняття «управління (державне) управління природно-заповідним фондом (заповідною справою)». Так, О. О. Статівка пропонує розуміти «державне управління заповідною справою» як «сферу організуючої та розпорядчої діяльності органів державної влади, наукових установ, які здійснюють організаційний вплив на відносини, які складаються в галузі організації, функціонування, охорони, використання природно-заповідного фонду, відновлення його природних комплексів і об'єктів з метою збереження природної різноманітності ландшафтів, генофонду тваринного й рослинного світу, підтримання загального екологічного балансу та забезпечення фонового моніторингу навколишнього природного середовища» [5, с. 59]. Як бачимо, науковець до суб'єктів державного управління відносить як органи державної влади, так і наукові установи, тобто фактично адміністрацію тих об'єктів природно-заповідного фонду, які створюються і діють як юридичні особи (це, зокрема, і національні природні парки). Вужче коло суб'єктів відносить до суб'єктів державного управління О. О. Даниляк і пропонує таке авторське визначення поняття «державне управління у сфері природно-заповідної справи»: організуюча, виконавчо-розпорядча діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування, що наділені відповідною компетенцією, спрямована на збереження первинного (природного) стану діючих та створення нових

об'єктів природно-заповідного фонду [6 с. 97]. Р. А. Гольонко, аналізуючи особливості управління біосферними заповідниками визначає поняття «недержавного управління», суб'єктами здійснення якого, на думку автора, є «спеціальні адміністрації біосферних заповідників та громадські інспектори» [7, с. 4].

Як бачимо, підходи до систематизації суб'єктів та, відповідно, видів управління природно-заповідним фондом різняться. У вирішенні цього питання звернемося до приписів спеціального Закону України «Про природно-заповідний фонд України» [8], розділ II якого, присвячений питанням управління в галузі організації, охорони та використання природно-заповідного фонду. Три статті, які він охоплює, фактично визначають три самостійні інституційні системи управління: 1) система уповноважених державних органів управління; 2) спеціальні адміністрації – органи управління конкретними визначеними видами територій та об'єктів природно-заповідного фонду (в т.ч., і національними природними парками), які утворюються і функціонують як самостійні юридичні особи; 3) громадські об'єднання. Виходячи з цього, вважаємо логічним, в контексті аналізу управління національними природними парками, виокремлення таких його різновидів: 1) державного; 2) внутрішньо-адміністративного 3) громадського. Далі проаналізуємо систему суб'єктів, які представляють той чи інший вид управління національними природними парками.

Поняття «державне управління» чітко вказує на його суб'єктний склад – державні органи. Ст. 11 Закону України «Про природно-заповідний фонд України» закріплює: «Уповноваженими органами державного управління в галузі організації, охорони та використання природно-заповідного фонду є центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування і реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, орган виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань охорони навколишнього природного середовища, обласні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації». Сьогодні центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування і реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища є Міністерство захисту

довкілля та природних ресурсів України. Відповідно до п. 3.1 Положення про Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України [9], одним з його завдань є забезпечення формування державної політики у сфері організації охорони та використання природно-заповідного фонду. В п. 4.102-4.116 деталізуються повноваження Міндовкілля в цій сфері.

На місцях за реалізацію екологічної політики (після ліквідації територіальних органів Мінприроди) сьогодні відповідають місцеві державні адміністрації, в структурі яких створені управління, відділи чи департаменти екології та природних ресурсів. Однак, в ст. 21 Закону України «Про місцеві державні адміністрації» [10], що закріплює їх повноваження в галузі використання та охорони земель, природних ресурсів і охорони довкілля, відсутні конкретні функції місцевих адміністрацій щодо об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного значення (до яких належать і національні природні парки). Разом з тим, ч. 4 ст. 9-1 Закону України «Про природно-заповідний фонд України» вказує, що дозволи на спеціальне використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного значення видаються органом виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань охорони навколишнього природного середовища, обласними, Київською та Севастопольською міськими державними адміністраціями. Таке повноваження закріплено, зокрема, в Положенні про управління екології та природних ресурсів Івано-Франківської обласної державної адміністрації [11]. Отже, обласні державні адміністрації наділені окремими повноваженнями, а саме, дозвільного характеру, щодо національних природних парків.

Ч. 2 ст. 11 Закону України «Про природно-заповідний фонд України» передбачає, що «для забезпечення державного управління територіями та об'єктами природно-заповідного фонду можуть утворюватися спеціальні підрозділи центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування і реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій». Тривалий час такі спеціальні підрозділи існували

в складі центрального органу виконавчої влади з питань охорони навколишнього природного середовища. Вперше такий підрозділ під назвою Головне управління національних природних парків і заповідної справи Міністерства охорони навколишнього природного середовища та ядерної безпеки був створений відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 13 березня 1995 р. № 170 [12]. У 2001 р. Управління було реорганізоване в Державну службу заповідної справи, а постановою Кабінету Міністрів України від 9 серпня 2001 р. № 1000 було затверджене Положення про неї [13]. Однак, в 2011 р у процесі реформи державного управління в Україні у 2010-2013 роках Державна служба заповідної справи була ліквідована. Громадські еко-активісти, аналізуючи цей факт, вказували: «Зробивши це, держава унеможливила процеси розвитку мережі природно-заповідного фонду в Україні. Відповідно до Закону України «Про природно-заповідний фонд України», створювати заповідні об'єкти та керувати їхньою діяльністю мають саме органи, які скасували» [14]. Нині такого характеру самостійний державний орган – відсутній, а функції управління природно-заповідним фондом реалізує Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів. Цілком погоджуємося з висновками активістів та науковців, які неодноразово наголошували на необхідності виокремлення самостійного органу центральної виконавчої влади, який би забезпечував реалізацію державної політики в сфері охорони природно-заповідного фонду. Це, на наш погляд, має бути орган центральної виконавчої влади, що координується Кабінетом Міністрів України через Міністра захисту довкілля і природних ресурсів України (за прикладом Державної служби геології та надр України, Державного агентства водних ресурсів України тощо).

Контрольні функції щодо забезпечення дотримання вимог екологічного законодавства покладені на Державну екологічну інспекцію України, яка відповідно до п. 1 Положення про неї [15] є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра захисту довкілля та природних ресурсів і який реалізує державну політику із здійснення державного нагляду (контролю)

у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів. Серед завдань Держекоінспекції визначено завдання здійснення державного нагляду (контролю) за додержанням вимог законодавства, зокрема, щодо охорони і використання територій та об'єктів природно-заповідного фонду (п. 2.3 Положення).

Разом з тим, обмеження суб'єктів реалізації державного управління тільки органами центральної та місцевої виконавчої влади не є правильно з точки зору теорії адміністративного права. Представники науки адміністративного права суб'єктами державного управління визнають систему органів виконавчої влади, а в окремих випадках і інші органи влади, як наприклад, Президента України, Верховну Раду України. Такої позиції щодо управління заповідною справою притримується О. О. Даниляк. В своїй публікації він зазначає, що «і Верховна Рада, і Президент України мають право здійснювати «управлінський організуючий вплив» через видання нормативно-правових актів, у яких передбачається, наприклад, створення органів державної влади чи визначаються пріоритети розвитку конкретної галузі чи сфери суспільного життя» [6, с. 97]. Однак, не слід забувати, що Верховна Рада України є органом законодавчої влади, основною функцією якої є прийняття законів, тобто це орган, який покликаний регулювати суспільні відносини, встановлювати обов'язкові для виконання правові норми. Віднесення Верховної Ради України до органів державного управління є необґрунтованим. Щодо Президента України, то зважаючи на ряд його функцій, пов'язаних з повноваженнями створення, зміни меж національних природних парків, підтримуємо позицію щодо віднесення його до суб'єктів державного управління національними природними парками. Крім того, функції загального державного управління покладені на вищий орган виконавчої влади – Кабінет Міністрів України.

В окремих публікаціях до суб'єктів державного управління зараховують також органи місцевого самоврядування, однак в сучасних умовах адміністративно-територіальної реформи, децентралізації управління, вони представляють самостійну систему органів територіального (самоврядного) управління. Щодо

національних природних парків, як об'єктів загальнодержавного значення, спеціальних функцій управління органи місцевого самоврядування не мають, а тому не включаються нами до інституційної системи управління.

Водночас, на практиці щодо окремих об'єктів природно-заповідного фонду, зокрема, і національних природних парків, існує суттєва проблема організації управління ними. Вона пов'язана з тим, що не всі національні природні парки перебувають в підпорядкуванні Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України, яке відповідно до Закону є єдиним спеціальним органом управління ними. Дослідники вказували, що на кінець 2010 року Мінприроди у своєму віданні мало з 13 національних парків – тільки 6 [16]. Інші, знаходились в підпорядкуванні різних відомчих структур, інших державних органів, найчастіше – органів, пов'язаних з управлінням і охороною лісових ресурсів.

14 серпня 2009 р. указом Президента України на Кабінет Міністрів України було покладено зобов'язання в тримісячний термін забезпечити передачу в установленому порядку в підпорядкування Міністерству охорони навколишнього природного середовища України установ природно-заповідного фонду загальнодержавного значення, що перебувають в управлінні Державного комітету лісового господарства України [17]. Однак, аналіз Положень окремих національних природних парків підтверджує, що вони і донині не передані Міндовкілля. Наприклад, в п. 1.6 Положення про Шацький національний природний парк, затвердженого в редакції наказу Мінприроди від 23 травня 2018 р. № 173 [18] закріплено, що Шацький НПП підпорядкований Державному агентству лісових ресурсів України; відповідно до п. 3.2 – директор НПП призначається Держлісагенством за погодженням з Мінприроди; Положення, склад, порядок організації науково-технічної ради Шацького НПП відповідно до п. 3.8 затверджується Держлісагенством. Ще цікавіша ситуація з Азово-Сиваським національним природним парком, який відповідно до п. 1.1 Положення про нього [19] передано в управління Державному управлінню справами. Науковці та екологи-громадські активісти гостро критикують таку ситуацію, вказуючи, що у тих випадках коли національний

природний парк належить до непрофільного відомств, в якому відсутні спеціальні підрозділи з управління такими об'єктами, наявні численні порушення чинного законодавства щодо природно-заповідного фонду [16, с. 8]. Конкретні факти нецільового використання коштів, що виділяються Державному управлінню справами на Азово-Сиваський національний природний парк, оприлюднені громадською екологічною організацією «Екологія. Право. Людина» [20]. Проблему підпорядкування об'єктів природно-заповідного фонду потрібно вирішити на законодавчому рівні. Уніфікована система державного управління профільним органом, допоможе забезпечити дотримання правового режиму на вказаних територіях та оптимізувати діяльність національних природних парків.

Внутрішньо-адміністративне управління національними природними парками реалізується спеціально створеними адміністраціями. Відповідно до ст. 12 Закону України «Про природно-заповідний фонд України» «Управління природними заповідниками, біосферними заповідниками, національними природними парками, ботанічними садами, дендрологічними та зоологічними парками загальнодержавного значення, а також регіональними ландшафтними парками здійснюється їх спеціальними адміністраціями. Спеціальні адміністрації очолюють керівники, які мають екологічну, біологічну або географічну освіту та які призначаються за погодженням із центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування і реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, а на території Автономної Республіки Крим – також з Головою Ради міністрів Автономної Республіки Крим. До складу спеціальної адміністрації по управлінню територіями та об'єктами природно-заповідного фонду входять відповідні наукові підрозділи, служби охорони, екологічної освіти, господарського та іншого обслуговування. Спеціальні адміністрації здійснюють управління територіями та об'єктами природно-заповідного фонду відповідно до положень про території та об'єкти природно-заповідного фонду і проектів організації територій та об'єктів природно-заповідного фонду».

Самостійним суб'єктом, що наділений контрольними функціями в сфері охорони природних територій та об'єктів національних природних парків є служба державної охорони природно-заповідного фонду. Відповідно до ч. 1 ст. 60 Закону України «Про природно-заповідний фонд України» «охорона природних заповідників, біосферних заповідників, національних природних парків ..., управління якими здійснюється спеціальними адміністраціями, покладається на служби їх охорони, які входять до складу служби державної охорони природно-заповідного фонду України». Відповідно до п.п. 2, 3 Положення про служби державної охорони природно-заповідного фонду України [21] їх очолюють керівники адміністрацій територій та об'єктів природно-заповідного фонду, а управління службою держохорони здійснює Міндовкілля.

Громадські організації також можуть брати участь в управлінні галуззю охорони навколишнього природного середовища, якщо така діяльність передбачена їх статутами, зареєстрованими відповідно до законодавства України. Відповідно до ст. 13 Закону України «Про природно-заповідний фонд України» «об'єднання громадян, статутами яких передбачена діяльність у галузі охорони навколишнього природного середовища, мають право на участь в управлінні територіями та об'єктами природно-заповідного фонду шляхом: внесення пропозицій щодо організації нових територій та об'єктів природно-заповідного фонду, забезпечення їх охорони, ефективного використання і відтворення природних комплексів та об'єктів; сприяння державним органам в їх діяльності у цій сфері; участі у встановленому порядку у здійсненні оцінки впливу на довкілля об'єктів, що негативно впливають чи можуть негативно вплинути на стан територій та об'єктів природно-заповідного фонду; участі у контролі за додержанням режиму таких територій та об'єктів; здійснення відповідно до законодавства України інших заходів, передбачених їх статутами».

Як бачимо, система органів управління національними природними парками, як і заповідними територіями в цілому потребує вдосконалення, як в частині законодавчого регулювання, так і в частині реалізації нормативних приписів на практиці. П'ятий

Всесвітній конгрес особливо охоронних територій (Дурбан, 2003 р.) у рекомендаціях, адресованих національним урядам та громадянському суспільству, зафіксував: «Визнати значення управління як ключового фактора особливо охоронних територій і забезпечити раціональне управління всіма їх типами у XXI столітті» [22, с. 56]. Як зазначається в науковій літературі, «процес формування ефективної системи державного управління у будь-якій сфері, зокрема у сфері природно-заповідної справи, є безперервним. Система управління повинна оперативно реагувати на виклики та загрози, що походять із зовнішнього середовища. Окрім цього, необхідність удосконалення системи державного управління України пов'язана з перебігом трансформаційних процесів переходу на ринкові засади господарювання» [23, с. 81].

У результаті проведеного дослідження можна обґрунтувати такі **висновки**:

1. Управління національними природними парками реалізується в рамках трьох його різновидів: 1) державного; 2) внутрішньо-адміністративного 3) громадського.

2. До органів державного управління можна віднести Президента України, Кабінет Міністрів України, Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України, Державну екологічну інспекцію (в частині здійснення екологічного контролю), обласні державні адміністрації, а також інші державні органи, в підпорядкуванні яких перебувають окремі національні природні парки (як наприклад, Державне агентство лісових ресурсів України, Державне управління справами).

3. Внутрішньо-адміністративне управління представлено адміністрацією національного природного парку та службою державної охорони, а громадське – громадськими природоохоронними об'єднаннями та громадськими інспекторами з охорони довкілля.

4. Основними проблемами в сфері управління національних природних парків сьогодні є відсутність спеціального центрального органу виконавчої влади, ліквідованого в 2011 році, та не підпорядкованість окремих національних парків Міндовкілля. Створення Державної служби (чи агентства) заповідної справи як

державного органу, що координується Кабінетом Міністрів України через Міністра захисту довкілля та природних ресурсів, та передача всіх національних парків в підпорядкування профільного міністерства забезпечить єдині підходи та ефективну реалізацію функціонального призначення національних природних парків як особливих природоохоронних територій та державних установ.

1. *Енциклопедичний словник з державного управління / уклад.: Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко та ін.; за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Троцинського, Ю. П. Сурміна. Київ: НАДУ, 2010. 820 с.*
2. *Малиновський В. Я. Словник термінів і понять з державного управління 2-ге вид., доп. й перероб. Київ: Центр сприяння інституційному розвитку державної служби, 2005. 254 с.*
3. *Екологічне право: підручник для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл / за ред. А. П. Гетьмана. Харків: Право, 2013. 431 с.*
4. *Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Т. 14: Екологічне право / редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова), А. П. Гетьман (заст. голови) та ін. Харків: Право, 2018. 776 с.*
5. *Статівка О. О. Актуальні питання державного управління природно-заповідним фондом України. Національний вісник Ужгородського національного університету. 2015. Вип. 35. Ч. 2. Т. 2. С. 58–62.*
6. *Даниляк О. О. Понятійно-категоріальний апарат державного управління у сфері природно-заповідної справи: становлення та утвердження. Економіка та держава. 2008. № 9. С. 96–99.*
7. *Гольонко Р. А. Правові проблеми управління у сфері функціонування та розвитку біосферних заповідників України. Теорія і практика правознавства. 2016. Вип. 2 (10). С. 1–19. URL: <http://tlaw.nlu.edu.ua/article/view/76621/82250> (дата звернення: 04.11.2020).*
8. *Про природно-заповідний фонд України: Закон України від 16.06.1992 р. № 2456-ХІІ. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 34. Ст. 502.*
9. *Деякі питання Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів: постанова Кабінету Міністрів України від 25.06.2020. № 614. Офіційний вісник України. 2020. № 59. Ст. 1853.*
10. *Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 9.04.1999 р. № 586-ХІV. Відомості Верховної Ради України. 1999. № 320-21 Ст. 190.*
11. *Положення про управління екології та природних ресурсів Івано-Франківської обласної державної адміністрації, затверджено*

- розпорядження облдержадміністрації від 27.08.2020 р. № 440 URL: <http://www.if.gov.ua/files/uploads/polozennya%20upr%20Ecologii%202020.pdf> (дата звернення: 04.11.2020).*
12. *Про Головне управління національних природних парків і заповідної справи Міністерства охорони навколишнього природного середовища та ядерної безпеки: постанова Кабінету Міністрів України від 13.03.1995 р. № 170. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/170-95-%D0%BF#Text> (дата звернення: 04.11.2020).*
 13. *Про Державну службу заповідної справи: постанова Кабінету Міністрів України від 9.08.2001 р. № 1000. Офіційний вісник України. 2001. № 33. Ст. 1540.*
 14. *Наслідки адмінреформи для заповідної справи. URL: <http://epl.org.ua/environment/naslidky-adminreformy-dlia-zapovidnoi-spravy/> (дата звернення: 04.11.2020).*
 15. *Про затвердження Положення Про Державну екологічну інспекцію України: постанова Кабінету Міністрів України від 19.04.2017 р. № 275. Офіційний вісник України. 2017. № 36. Ст. 1131.*
 16. *Павлун Ю. І. Удосконалення державного управління природно-заповідним фондом України. Публічне адміністрування: теорія і практика. 2011. № 1 (5). С. 1–14. URL: [http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2011-01\(5\)/Pruzifz.pdf](http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2011-01(5)/Pruzifz.pdf) (дата звернення: 04.11.2020).*
 17. *Про додаткові заходи щодо розвитку природно-заповідної справи в Україні: указ Президента України від 14.08.2009 р. № 611/2009. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/611/2009#Text> (дата звернення: 04.11.2020).*
 18. *Положення про Шацький національний природний парк, затверджене в редакції наказу Мінприроди від 23 травня 2018 р. № 173. URL: http://shpark.com.ua/DOC/POLOZHENNIA_scan_original.pdf (дата звернення: 04.11.2020).*
 19. *Положення про Азово-Сиваський національний природний парк, затверджене в редакції наказу Мінприроди від 29 квітня 2020 р. № 298. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/FN014399?an=10> (дата звернення: 04.11.2020).*
 20. *ДУСя грабує національні парки. URL: <http://epl.org.ua/environment/dusya-grabyue-natsionalni-parku/> (дата звернення: 04.11.2020).*
 21. *Про службу державної охорони природно-заповідного фонду України України: постанова Кабінету Міністрів України від 14.07.2000 р. № 1127. Офіційний вісник України. 2000. № 29. Ст. 1221.*

22. Варивода Є. О. *Управління природно-заповідними територіями та об'єктами Харківської області на засадах екосистемного підходу. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. 2017. Серія «Екологія». Вип. 16. С. 53–60.*
23. Головка А. А. *Інституційні аспекти управління об'єктами природно-заповідного фонду України, які не віднесено до відомчого підпорядкування профільного міністерства. Науковий вісник НЛТУ України. 2012. Вип. 22.11. С. 81–86.*

Кошелюк Т. В. Інституційна система управління національними природними парками в Україні

У статті представлений аналіз розуміння поняття та системи управління у сфері природно-заповідного фонду України, зокрема, національними природними парками. В результаті аналізу наукової літератури, нормативно-правових актів представлено авторські підходи до систематизації видів управління в цій сфері. Обґрунтовано виокремлення трьох систем управління: 1) державного; 2) внутрішньо-адміністративного 3) громадського. Виходячи з цього, представлено систему суб'єктів (інституцій), що реалізують функції управління на різних рівнях. У процесі дослідження виявлено проблеми та недоліки у механізмі державного управління національними природними парками та запропоновано шляхи їх вирішення.

Ключові слова: управління; державне управління; національні природні парки; органи державного управління національними природними парками; адміністрація національних природних парків.

Koshelyuk T. V. Institutional management system of national nature parks in Ukraine

The article presents an analysis of the understanding of the concept and management system in the field of nature reserves of Ukraine, in particular, national nature parks. As a result of the analysis of scientific literature, normative-legal acts the author's approaches to systematization of types of management in this sphere are presented. The separation of three management systems is substantiated: 1) state; 2) intra-administrative 3) public. Based on this, a system of entities (institutions) that implement management functions at different levels. The study identified problems and shortcomings in the mechanism of public management of national nature parks and suggested ways to solve them.

The issues of peculiarities of management of national nature parks, legal status of subjects of administrative activity, competences of subjects of state management of nature reserve fund, as well as participation of public and scientific institutions in this process are insufficiently researched today. Therefore, there is a need to develop ways to improve the institutional framework of management in this area.

The author emphasizes the subordination of national nature parks various agencies, which creates a problematic situation, because when the national nature park

belongs to a non-core agency, which does not have special units for the management of such facilities, there are numerous violations of current legislation on nature reserves.

After all, only a centralized management system of the relevant body will help maintain compliance with the legal regime in these areas and optimize the activities of national nature parks.

Keywords: management; governance; national nature parks; public administration bodies of national nature parks; administration of national nature parks.

Міськевич Л.Р.

РЕЄСТРАЦІЙНІ ПРОЦЕДУРИ У МЕХАНІЗМІ ПЕРЕДАВАННЯ ВОДНИХ ОБ'ЄКТІВ У КОРИСТУВАННЯ НА УМОВАХ ОРЕНДИ

УДК 347.453.01

Постановка проблеми. Одна із найважливіших передумов розвитку вітчизняного господарства та залучення внутрішніх і зовнішніх інвестицій у сфері водокористування є гарантування речових прав орендарів та збереження сталості земле- та водокористування.

Більш ніж 20 років існування незалежної України, у чинному законодавстві до сьогодні, існують колізії правового регулювання щодо передачі водного об'єкта у користування. Для вирішення цієї нагальної проблеми щодо набуття речових прав водокористувачами, законодавцем було прийнято законопроект «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо уточнення порядку передачі в оренду водних об'єктів у комплексі з земельними ділянками» [1], який набуде чинності 02.03.2021 року. З огляду на існуючі колізії та майбутні новації у правозастосуванні, дослідження складу державної реєстрації права оренди земельної ділянки водного фонду є актуальною, як для теоретиків, так і для практиків.

Метою цієї статті є з'ясування моменту набуття права користування водним об'єктом шляхом аналізу положень законодавства, що регулює держану реєстрацію водного об'єкта, відповідної земельної ділянки водного фонду та речових прав на ці природні об'єкти.